



## ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติด: ศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส\*

### PROBLEMS OF DETAINING SUSPECTS IN DRUG CRIMES: A COMPARATIVE STUDY OF THAILAND AND THE FRENCH REPUBLIC

ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์

Chattamat Wisetsin

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี

Faculty of Law Suratthani Rajabhat University, Suratthani, Thailand

Email: yayachattamat@gmail.com

#### บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวทางในการกำหนดระยะเวลาการควบคุมตัวผู้ต้องหาคดียาเสพติดศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส 2) เพื่อศึกษาแนวทางการเสนอแนะปัญหาการควบคุมผู้ต้องหาคดียาเสพติดในการกำหนดระยะเวลาการควบคุมตัวผู้ต้องหา บทความวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เอกสาร หนังสือ งานวิจัย กฎหมาย ตลอดจนข้อมูลอินเทอร์เน็ตในประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหาการควบคุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติดและทำการเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ผลการศึกษาพบว่า 1) พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดียาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 มาตรา 11/6 เป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ คือการที่ให้เจ้าหน้าที่ควบคุมตัวผู้ต้องหา 3 วันในสถานที่ใด ๆ ก็ตามก่อนที่จะไปส่งพนักงานสอบสวนขัดต่อ ICCPR Article 9 Paragraph 3 ซึ่งบัญญัติว่า สิทธิของผู้ถูกจับกุมในคดีอาญาผู้ถูกควบคุมตัวจะต้องมีสิทธิที่จะเจอศาลในทันทีเพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับกุมว่ามีการจับกุมโดยชอบหรือไม่ แต่คดียาเสพติดในกฎหมายวิธีพิจารณาคดียาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 กลับให้อำนาจเจ้าหน้าที่ป.ส.ควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ 3 วัน และต้องอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนอีก 2 วัน รวมเป็นผู้ต้องหาจะต้องอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งสิ้นเป็นเวลา 5 วัน จึงมีปัญหาในเรื่องของการขัด ICCPR และขัดต่อรัฐธรรมนูญปี 2560 ที่กล่าวถึงเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน 2) ควรแก้ไข พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 มาตรา 11/6 โดยการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจจับกุม

\* Received 2 February 2023; Revised 28 March 2023; Accepted 30 March 2023



ผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาถูกจับกุม

**คำสำคัญ:** พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด, การควบคุมผู้ต้องหา, คดียาเสพติด, การขยายระยะเวลา

## Abstract

This research aims particularly to study the problem of detention of drug offenders: a comparative study between Thailand and France with following two objectives. Firstly, the study aims to study the guidelines for setting the detention period for drug offenders with the comparative study between Thailand and France. Secondly, the study aims to study the guidelines for addressing the problems of detaining drug offenders, setting the period of detention of offenders. This research adopted the qualitative research method with the documentary research approach researching books, research papers, legal texts, as well as information from the internet network on issues related to problems of arresting drug offenders. According to the study, it was found that Section 11/6, the Drug Procedure Act (No. 2), B.E. 2564 (2021), was one of the roots of problem on the abuse of power by officers and legal problems on the protection of people rights and liberties. The officers' powers to arrest and detain a drug offender for 3 days at any place before delivering him/her to the drug inquiry official was against Article 9 (3), ICCPR which states about the rights of those arrested in a criminal case that "anyone arrested or detained on a criminal charge shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power. In order for the court to check the arrest, whether there was a legitimate arrest or not". Nevertheless, the Drug Procedure Act (No. 2), B.E. 2564 (2021) authorizes the drug control officer to detain an offender for 3 days and the inquiry officer has power to detain the offender for another 2 days. The offender was detained under the government officials' powers for 5 days totally. This procedure breaches the ICCPR and the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017) mentioning people rights and liberties. This research argues that the study results should be brought to improve Section 87, the



Criminal Procedure Code and Section 11/6 (1), the Drug Procedure Act (No. 2), B.E. 2564 (2021).

**Keywords:** Drug Procedure Act, Detention of Offender, Drug Case, Time Extension

## บทนำ

การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาคดียาเสพติด เป็นหลักการสำคัญในการรับรองความถูกต้องหรือความชอบธรรมของบุคคลในการกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ รัฐธรรมนูญเป็นสิ่งที่กำหนดการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพพื้นฐานและเป็นสิ่งที่รับรองความถูกต้องหรือความชอบธรรมในการกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ ของประชาชนที่กฎหมายรับรองหรืออนุญาตไว้ว่าถูกต้องตามกฎหมาย เพราะสิทธิ คือ อำนาจที่กฎหมายรับรองคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นด้วย แต่เสรีภาพ คือ อำนาจในการกำหนดให้ตนเองเป็นอิสระในการจะกระทำหรืองดเว้นกระทำการต่าง ๆ โดยรัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้ประชาชนมีสิทธิและในทางกลับกันรัฐยังมีหน้าที่ไม่ทำให้ประชาชนเสียไปซึ่งเสรีภาพ ทั้งนี้ระบอบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการแต่งตั้ง การปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ. 2565 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11/1 วรรคสอง และมาตรา 11/6 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความยาเสพติด พ.ศ. 2550 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้ การปฏิบัติหน้าที่สอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความยาเสพติด พ.ศ. 2550 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 มาตรา 11/1 (8) ได้กล่าวถึงสิทธิของผู้ต้องหาคดียาเสพติดดังนี้ การสอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. แจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับให้ผู้ต้องหาทราบ ถ้ามีหมายจับให้แจ้งผู้ต้องหาทราบด้วย และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ต้องแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาให้ทราบว่าสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญารวมถึงแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าสิทธิที่จะขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก นอกจากนี้ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิในการพบและปรึกษานายความเป็นการเฉพาะตัว สิทธิได้รับการเยี่ยมตามสมควรและสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย (ระบอบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการแต่งตั้ง การปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ. 2565, 2565) อีกทั้งประเทศไทยได้เป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิ



ทางการเมือง (ICCPR) ซึ่งถือเป็นสนธิสัญญาที่มีบทบาทอย่างมากในการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของมนุษยชาติระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Right) โดยรับรองเสรีภาพของบุคคลในข้อ 9 โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมดังนี้ ข้อ 9 วรรค 1 การจับกุมและคุมขัง บุคคลจะถูกจับกุม คุมขัง หรือลิดรอนเสรีภาพไม่ได้ เว้นแต่จะมีเหตุ และอาศัยกระบวนการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ข้อ 9 วรรค 2 ผู้ถูกจับกุมมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งเหตุผลในการจับกุม และแจ้งข้อหาซึ่งเป็นเหตุแห่งการจับกุมโดยพลัน ข้อ 9 วรรค 3 บุคคลที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในคดีอาญา จะต้องถูกนำตัวไปศาลหรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมายโดยพลัน เพื่อได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันควรหรือมีการปล่อยตัว และห้ามมิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องคุมขังบุคคลอยู่ในระหว่างพิจารณาคดีแต่จะต้องปล่อยชั่วคราวซึ่งอาจเรียกหลักประกันก็ได้แต่เพียงเพื่อเป็นหลักประกันว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีหรือเพื่อการบังคับคดี ข้อ 9 วรรค 4 การตรวจสอบการจับกุมหรือควบคุมโดยมิชอบด้วยกฎหมายได้กำหนดรับรองสิทธิของบุคคลที่ถูกจับกุมหรือควบคุมมีสิทธิร้องขอต่อศาลเพื่อตรวจสอบว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากไม่ชอบศาลมีอำนาจสั่งให้ปล่อยตัวได้ (เมฮาพร กาญจนเตชะและคณะ, 2565) จากการลงนามเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ (Accession) ดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามข้อบทต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล (เชิดชู รักตะบุตร, 2561)

จากคดีดังที่มีคลิปปอดิตผู้กำกับสถานีตำรวจเมืองนครสวรรค์ที่ตกเป็นผู้ต้องหาพร้อมลูกน้องอีก 6 คน ร่วมกันฆาตรฆาตผู้ต้องหาคดียาเสพติดโดยใช้ถุงพลาสติกคลุมศีรษะจนขาดอากาศหายใจเสียชีวิตคาห้องสืบสวนโรงพักปากน้ำโพ เป็นครั้งแรกที่วิธีการคลุมหัวฆาตรฆาตผู้ต้องหาออกสู่สาธารณะซึ่งการเสียชีวิตของผู้ต้องหารายนี้เป็นการปฏิบัติขององค์กรตำรวจไทยที่ปฏิบัติต่อผู้ต้องหาโดยการเค้นสอบผู้ต้องหาเพื่อให้ได้คำให้การแต่การกระทำดังกล่าวนี้ทำให้ผู้ต้องหาที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจเสียชีวิตถือเป็นการลิดรอนสิทธิของผู้ต้องหาจึงเป็นที่มาในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ว่ากระบวนการในชั้นสอบสวนซึ่งเป็นหนึ่งในขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญายุ่บนหลักพื้นฐานของวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้กับทุกองค์กรในกระบวนการยุติธรรมนั้นได้กระทำเกินขอบเขตหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นประเด็นเรื่องระยะเวลาในการควบคุมตัว อาจจะเป็นการเปิดช่องให้เกิดการฆาตรฆาตซึ่งกฎหมายไทย พ.ร.บ. ป้องกันปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 (ศูนย์กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2565) ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) แต่งตั้งมีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาคดียาเสพติดไว้ได้ 3 วันใน



สถานที่ที่ไม่ต้องเปิดเผย ซึ่งถึงแม้ พ.ร.บ. ป้องกันปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 จะถูกยกเลิกไปแล้วก็ตาม แต่อำนาจส่วนนี้ไม่ได้ถูกยกเลิกไป และยังคงใช้บังคับใน พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2564 ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2564) มาตรา 11/6 นั้นหมายความว่า การควบคุมผู้ต้องหาความอาญา 3 วัน ไม่ได้อยู่ในประมวลกฎหมายอาญา แต่ไปเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ กฎหมายใหม่ก็ยังคงมีอำนาจควบคุม 3 วัน ซึ่งไม่ว่ากฎหมายเก่าหรือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ เจ้าหน้าที่ก็สามารถควบคุมได้ 3 วันในความอาญา และเมื่อครบกำหนดเวลาก็ส่งให้พนักงานสอบสวนควบคุมไว้ได้อีก 48 ชั่วโมงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อำนาจนี้เป็นอำนาจที่เป็นปัญหาและเป็นระยะเวลาที่มากเกินไป อีกทั้งยังเป็นการเปิดช่องให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในระหว่างนั้น เมื่อปัจจุบันมีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมากขึ้น รวมถึงมีการให้อำนาจศาลในการตรวจสอบการจับ การขัง บทบัญญัติเช่นนี้จึงควรได้รับการพิจารณาแก้ไขโดยระยะเวลาในการควบคุมผู้ต้องหาจะต้องมีกระบวนการตรวจสอบและคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับ เนื่องจากคนที่ถูกจับอาจจะเป็นคนที่ยาเสพติดหรือไม่ก็ได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาถึงแนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาความอาญาศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ตลอดจนแนวทางการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมาย เนื่องจากประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นประเทศต้นแบบที่ใช้ระบบไต่สวน (Civil Law) ที่มีรูปแบบการดำเนินคดีอาญาที่ชัดเจน ซึ่งระบบกฎหมายของประเทศไทยนั้นได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มประเทศ Civil Law และมีอิทธิพลต่อประเทศที่อยู่ในระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายเช่นกัน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีลักษณะเฉพาะในเรื่องบทบาทของศาลและกระบวนการสอบสวนคดีอาญา เป็นตัวอย่างที่เหมาะสมแก่การศึกษาเปรียบเทียบกับกระบวนการสอบสวนคดีอาญาของประเทศไทย (สันติ ผิวทองคำ, 2564) เพื่อให้เกิดพัฒนาการทางด้านกฎหมายเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชน และถือเป็นการพัฒนากฎหมายและระบบบริหารงานยุติธรรมของไทยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นจึงได้ทำการศึกษาในเรื่องดังกล่าว

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาความอาญาศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส
2. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการเสนอแนะปัญหาการควบคุมผู้ต้องหาความอาญาในการกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหา



## วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ การค้นคว้าจากหนังสือ งานวิจัย ตัวบทกฎหมาย ตำรา วารสาร บทความ ตลอดจนข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหาการควบคุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติด รวมถึงหาแนวทางการแก้ไข ปัญหา โดยมีขั้นตอน ดังนี้

### ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษารวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติด : ศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสาร ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การประชุมและการสัมมนา รวมทั้งเอกสารต่าง ๆ

### ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์เอกสารและสรุปประเด็นในการวิจัย

ผู้วิจัยนำเอกสารที่ได้รวบรวมมาจากขั้นตอนที่ 1 มาศึกษาเริ่มต้นจากการศึกษาเรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติด : ศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทย และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสจากนั้นตั้งประเด็นคร่าว ๆ แล้วจึงคัดแยกเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายระดับพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด ประกาศ แนวทางปฏิบัติ คำแนะนำของประธานศาลฎีกา แนวคำพิพากษา จากนั้นนำ เนื้อหามาเรียบเรียง วิเคราะห์ประเด็นและเปรียบเทียบไปตามคำถามการวิจัยที่ได้ตั้งไว้

### ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยดำเนินการสรุปผลการศึกษาที่ได้ผ่านการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติด : ศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสจากข้อมูลทั้งหมดเพื่อศึกษาความเหมือนหรือความแตกต่างในการกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาในคดียาเสพติดรวมถึงหาแนวทางเสนอแนะในการแก้ปัญหา เพื่อให้ได้ บทสรุปและข้อเสนอแนะและนำบทสรุปและข้อเสนอแนะนั้นเสนอผู้มีอำนาจหน้าที่เพื่อแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

## ผลการวิจัย

1. การกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาในคดียาเสพติดศึกษาเปรียบเทียบ ประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

จากการศึกษากฎหมายประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ในคดียาเสพติดเรื่องการควบคุมตัว หากเป็นคดีค้า จำหน่าย นำเข้า ให้ความช่วยเหลือ ปกปิด โยกย้าย ซ่อนเร้น ยาเสพติด หรือสิ่ง ที่ทำให้มีเงินมาลักษณะคล้ายยาเสพติด (Le Trafic de Drogue) ตามมาตรา 222-34-222-40 ตามประมวลกฎหมายอาญาประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ผู้ต้องสงสัยจะถูกควบคุมตัวได้สูงสุดถึง



4 วันเท่านั้นนับแต่ถูกจับกุม เงื่อนไขในการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยในคดีอาชญากรรมนั้นเป็นไปตามกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในคดีอาชญากรรมเป็นคดีที่มีโทษปานกลางจนถึงโทษร้ายแรงตามที่กำหนด โดยหลักแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยได้มากกว่าความผิดในลักษณะอื่น ๆ หากต้องการขยายระยะเวลาควบคุมตัวพนักงานตำรวจต้องนำผู้ต้องหาไปพบพนักงานอัยการ ซึ่งจะขยายเพิ่มได้อีก 24 ชั่วโมงเท่านั้น ถ้าหากมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พนักงานอัยการต้องการขยายเวลาเกินกว่า 48 ชั่วโมงนั้นสามารถทำได้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 706-88 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งขอขยายเวลาได้ออกไปอีกครั้งละ 24 ชั่วโมง ขยายได้ไม่เกิน 2 ครั้ง รวม 48 ชั่วโมง การให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจสั่งขยายเวลาควบคุมตัวแบบกฎหมายประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นการตอบความจำเป็นของเจ้าหน้าที่ในการสอบสวนผู้ต้องหาคดีอาชญากรรมได้ยาวนานขึ้น และยังคงรักษาสีทึบของผู้ถูกจับที่จะพบศาลภายในเวลา 48 ชั่วโมงไว้ได้ตามแนวทางของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยข้อ 9 วรรค 3 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) บัญญัติว่า “บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญา จะต้องถูกนำตัวโดยพลันไปยังศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจทางตุลาการ” (Anyone arrested or detained on a criminal charge shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power) ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนตีความคำว่า “โดยพลัน” อย่างประนีประนอมระหว่างการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกจับกับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่เพื่อการสอบสวนคดีอาญา โดยอธิบายว่าผู้ถูกจับจะต้องถูกนำตัวไปพบศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาจับกุมตัว เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำที่มิชอบกับผู้ถูกจับกุม และเพื่อให้ศาลสามารถตรวจสอบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ต่อผู้ถูกควบคุมตัวในระหว่างการถูกควบคุมตัวได้ แต่ประเทศไทยนั้นกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมให้อำนาจเจ้าหน้าที่จับและควบคุมตัวผู้ต้องหาคดีอาชญากรรมได้ 3 วันก่อนแล้วจึงส่งให้พนักงานสอบสวนควบคุมตัวต่อได้อีก 48 ชั่วโมง (2 วัน) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้การจับและควบคุมตัวคดีอาชญากรรมติดตามกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมของไทยสามารถควบคุมตัวได้ยาวนานถึง 5 วัน (3วัน+48 ชั่วโมง) โดยไม่ไปศาลซึ่งเท่ากับเป็นการขยายระยะเวลาที่จะต้องไปศาลในผู้ถูกจับคดีอาชญากรรมออกไปถึง 5 วัน พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญากรรม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 มาตรา 11/6 วรรค 1 บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามมาตรา 11/1 ให้ถือว่ากรรมการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม (ป.ป.ส.) เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจตามมาตรา 11/1 (4) มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร และให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา 11/1 (4) ซึ่งกระทำความผิดร้ายแรง

เกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติดไว้เพื่อทำการสืบสวนสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือก่อนนั้นตามที่เห็นสมควร ให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ โดยมีให้ถือว่าการควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าว เป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” อำนาจดังกล่าวไม่ใช่เรื่องใหม่แต่เป็นอำนาจเดิมที่เคยมีอยู่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 มาตรา 15 ที่ถูกยกเลิกไปแล้ว นำใส่ไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติดแทน จะเห็นได้ว่าอำนาจการควบคุมตัวผู้ถูกจับคดียาเสพติดร้ายแรงถึง 5 วัน (3วันตามอำนาจพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด+48 ชั่วโมงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) อาจจะมีเหตุผลได้จากความจำเป็นที่จะต้องสอบสวนคดียาเสพติดร้ายแรงโดยมีตัวผู้ต้องหาอยู่กับเจ้าหน้าที่ แต่การให้อำนาจดังกล่าวกับเจ้าหน้าที่ที่ไม่ควรที่จะไปทำลายสิทธิของผู้ถูกจับที่จะต้องไปศาลภายในเวลา 48 ชั่วโมง จึงเห็นได้ว่าการควบคุมตัวผู้ต้องหาคดียาเสพติดไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ.2560 ซึ่งได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพในมาตรา 28 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในร่างกาย “...การจับและคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติถือว่าเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล...” นอกจากนี้ยังถือเป็นการไม่คำนึงสิทธิของผู้ต้องหาที่ยังถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์หากยังไม่มีคำพิพากษาของศาลว่าได้กระทำความผิดตามหลักการดำเนินคดีอาญาอีกด้วย อีกทั้งผู้วิจัยพบว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรค 3 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน...” บทบัญญัตินี้ไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) Article 9 Paragraph 3 ซึ่งบัญญัติว่า สิทธิของผู้ถูกจับกุมในคดีอาญา ผู้ถูกควบคุมตัวจะต้องมีสิทธิที่จะไปพบศาลในทันที เพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับกุมว่ามีการจับกุมโดยชอบหรือไม่ โดยในเรื่องการนับระยะเวลา คำว่า “โดยพลัน” (Promptly) ถูกตีความว่าหมายถึงภายใน 48 ชั่วโมงนับแต่เวลาถูกจับกุม เพื่อให้ระยะเวลา 48 ชั่วโมงนี้เพียงพอกับการที่เจ้าหน้าที่รัฐสอบปากคำรวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการเดินทาง และไม่เป็นการใช้ระยะเวลายาวนานเกินไปจนกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกจับและถูกควบคุมตัวเกินสมควร แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ให้นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ซึ่งแตกต่างจากประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสโดยกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสให้เริ่มจับเวลา 48 ชั่วโมงเมื่อถูกจับกุม คือให้เริ่มนับเวลา 48 ชั่วโมงตั้งแต่เวลาจับกุมเพื่อให้ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไป



ศาลภายใน 48 ชั่วโมงตามความเป็นจริงนับแต่เวลาถูกจับตัว เหตุผลคือเมื่อผู้ถูกจับหรือผู้ต้องสงสัยถูกตำรวจจับ ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องสงสัยก็จะต้องถูกสิทธิเสรีภาพและไม่อาจไปไหนมาไหนได้แบบเดียวกับการถูกขังไว้ที่สถานีตำรวจ การที่ผู้ถูกจับกุมมีสิทธิที่จะไปศาลภายใน 48 ชั่วโมงนับตั้งแต่เวลาถูกจับกุมก็เพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับกุม การควบคุมตัว รวมถึงการปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมตัวว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และสิทธิที่จะไปศาลเป็นสิทธิที่ไม่ต้องร้องขอแต่เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องนำตัวผู้ถูกจับและถูกควบคุมตัวไปพบศาล นอกจากนี้การควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ 48 ชั่วโมงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ไม่ใช่เป็นเพียงอำนาจของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนคดีและรักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมายเท่านั้น แต่มาตราดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นถึงสิทธิของผู้ถูกจับที่จะไปพบศาลภายใน 48 ชั่วโมง ซึ่งมีค่าเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งอีกด้วย และศาลจะต้องมีบทบาทเข้ามาคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับและผู้ถูกควบคุมตัว โดยศาลที่พิจารณาการฝากขังครั้งแรกจะต้องตรวจสอบระยะเวลาตั้งแต่การจับกุมจนถึงเวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงสถานีตำรวจว่าเป็นระยะเวลาที่สมเหตุสมผลหรือไม่ หากเป็นระยะเวลาที่ไม่สมเหตุสมผล เช่น ระยะเวลาสั้นเกินไปที่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานหรือการนำตัวผู้ถูกจับไปสถานที่อื่นก่อนมาสถานีตำรวจ ศาลก็สามารถปฏิเสธไม่ออกหมายจับผู้ต้องหาหรือระหว่างสอบสวนเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับได้

2. แนวทางการเสนอแนะปัญหาการควบคุมผู้ต้องหาคดีอาญาเสฟติดในการกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหา

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญาเสฟติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 มาตรา 11/6 วรรค 1 ควรมีการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.ในการควบคุมตัวผู้ต้องหาคดีอาญาเสฟติดว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่และมีเหตุจำเป็นเพียงใดในการที่จะควบคุมตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาเสฟติดเป็นระยะเวลานานเนื่องจากมีความไม่สอดคล้องกับ กติการะหว่างประเทศ และควรแก้ไขให้เจ้าหน้าที่นำตัวผู้ถูกจับไปขอศาลให้ขยายระยะเวลาควบคุมตัวต่อไปได้อีก เพื่อรักษาสิทธิของผู้ถูกจับในการไปศาลตามความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็ยังคงมีระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ถูกจับคดีอาญาเสฟติดเพื่อการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมายได้เหมือนเดิม แต่จะต้องอยู่ในดุลพินิจของศาลในการตรวจสอบว่าสมควรที่จะขยายระยะเวลาหรือไม่ ไม่ควรที่จะให้อยู่ในความควบคุมและเป็นดุลพินิจของตำรวจแต่เพียงผู้เดียว นอกจากนี้ศาลจะต้องมีบทบาทเข้ามาคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับและผู้ถูกควบคุมตัวโดยศาลที่พิจารณาการฝากขังครั้งแรกจะต้องตรวจสอบระยะเวลาตั้งแต่การจับกุมจนถึงเวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงสถานีตำรวจว่าเป็นระยะเวลาที่สมเหตุสมผลหรือไม่ หากเป็นระยะเวลาที่ไม่สมเหตุสมผล เช่น ระยะเวลาสั้นเกินไปที่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานหรือการนำตัวผู้ถูกจับไปสถานที่อื่นก่อนมาสถานีตำรวจ ศาลก็สามารถปฏิเสธไม่ออกหมายจับผู้ต้องหาหรือระหว่างสอบสวนเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับได้ และนอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 โดยให้เริ่มนับเวลา 48 ชั่วโมงตั้งแต่เวลาจับกุม เพื่อให้ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไปพบศาลภายใน 48



ชั่วโมงตามความเป็นจริงนับแต่เวลาถูกจับตัวซึ่งระยะเวลา 48 ชั่วโมงนี้เพียงพอกับการที่เจ้าหน้าที่รัฐสอบปากคำรวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการเดินทาง อีกทั้งยังไม่เป็นการให้ระยะเวลายาวนานเกินไปจนกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกจับและถูกควบคุมตัวเกินสมควร เนื่องจากจะต้องคำนึงถึงด้วยว่าผู้ต้องหา ยังคงอยู่ภายใต้บทสันนิษฐานของกฎหมายว่า “ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” ซึ่งถือเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาโดยให้ถือว่าบุคคลเหล่านั้นยังเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว และหลักการนี้ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศไทยโดยตลอด การบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ที่มีฐานะเป็นกฎหมายลำดับรองลงมาจึงต้องยึดถือหลักการดังกล่าวเพื่อมาปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเช่นกัน

## อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์การกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาคดีอาญาเสพติดศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

การให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามอาชญาเสพติด (ป.ป.ส.) หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือตำรวจต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมต่อพฤติการณ์แห่งคดี และมีความสมดุลในระหว่างประโยชน์ของรัฐและประโยชน์ของผู้ต้องหา อีกทั้งในกระบวนการสอบสวนนั้นเป็นการดำเนินการกับผู้ซึ่งเป็นผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดและยังไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) คือหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ตามหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ข้อ 14 ที่บัญญัติว่า “บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดทางอาญา ต้องมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่ามีความผิด” หรือปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) ข้อ 11 (อรัณยเมธัช, 2559) ที่กล่าวว่า “ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาคดีที่เปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันที่จำเป็นทั้งปวงสำหรับการต่อสู้คดี” ในส่วนของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มาตรา 6 (2) ได้บัญญัติรับรองไว้ว่าทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนตามกฎหมายว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งประเทศไทยได้เป็นภาคีสถิติสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) (ปกป้อง ศรีสนิท, 2564) และให้สัตยาบันกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ในฐานะที่เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติโดยประเทศสมาชิกต่างมีเจตนารมณ์ที่สำคัญในการคุ้มครองสิทธิและ

เสรีภาพของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งที่จะก่อให้เกิดสันติภาพในประเทศสมาชิกที่ร่วมองค์การและสังคมระหว่างประเทศ ดังนั้นประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาต่าง ๆ ด้านสิทธิมนุษยชนที่มีลักษณะเป็นสนธิสัญญาพหุภาคี แต่จะเห็นได้ว่าในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 มาตรา 11/6 กลับตรึงสิทธิของผู้ต้องหา ซึ่งในคดีอาญาเมื่อมีการจับกุมไม่ว่าจะจับกุมในความผิดซึ่งหน้า หรือล่อซื้อ ก็จะต้องถูกควบคุมตัว 3 วัน บวกกับอีก 2 วัน (48 ชั่วโมง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) ซึ่งตามหลักกฎหมายนั้นบุคคลจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง และจะควบคุมตัวบุคคลนั้นโดยที่เขายังไม่มีความผิดไม่ได้ เพราะฉะนั้นเมื่อบุคคลที่มีสถานะเพียงผู้ถูกจับยังไม่ได้รับการพิจารณาพิพากษาว่าผิดจริง เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยหลักทั่วไปแล้วไม่สามารถจะควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้ และต้องปล่อยตัวไป หากจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาจะต้องกระทำโดยเหตุจำเป็นและเวลาที่เหมาะสม และต้องไม่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายดังกล่าวเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ และมีปัญหาในเชิงข้อกฎหมายในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพประชาชน คืออำนาจเจ้าหน้าที่ในการไปควบคุมตัวไว้ 3 วันในสถานที่ใด ๆ ก็ตามก่อนที่จะไปส่งพนักงานสอบสวนในคดีอาญาผิด ขัดต่อ ICCPR Article 9 Paragraph 3 ตามที่กล่าวมาข้างต้น แต่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2), 2564) กลับให้อำนาจเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามอาญาเสพติด (ป.ป.ส.) ควบคุมตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องสงสัยได้ 3 วัน และบวกอีก 2 วัน (48 ชั่วโมง) (ศูนย์กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2565) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงมีปัญหในเรื่องของการขัด ICCPR และขัดต่อรัฐธรรมนูญปี 2560 มาตรา 28 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ และมาตรา 29 ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ถือเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล (มานิตย์ จุมปา, 2564) โดยมีการเอาแนวคิด ICCPR มาใส่ไว้ว่า ผู้ถูกจับกุมมีสิทธิที่จะไปพบศาลภายใน 48 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึงสถานีตำรวจ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสในเรื่องของคดีอาญา เจ้าหน้าที่ตำรวจในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสสามารถควบคุมตัวได้แค่ 96 ชั่วโมง (4 วัน) หมายความว่าตำรวจสอบสวนจะควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยไว้ได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 63 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ณ สถานีตำรวจหรือสถานที่ควบคุมของ Gendamerie แต่หากมีความจำเป็นอาจขยายเวลาการควบคุมตัวไว้ได้อีกไม่เกิน 24 ชั่วโมง โดยต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานอัยการเป็นลายลักษณ์อักษร พนักงาน



อัยการจะส่งขยายได้ต่อเมื่อได้สอบถามผู้ถูกควบคุมตัวก่อนแล้วเท่านั้นเว้นแต่มีเหตุจำเป็นพิเศษที่ไม่อาจจะกระทำได้อีกหากมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พนักงานอัยการต้องการขยายเวลาเกินกว่า 48 ชั่วโมงนั้น สามารถทำได้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 706-88 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสซึ่งจะขยายเวลาออกไปได้อีกครั้งละ 24 ชั่วโมงขยายได้ไม่เกิน 2 ครั้ง รวม 48 ชั่วโมง ดังนั้นผู้ต้องสงสัยจะถูกควบคุมตัวได้สูงสุดถึง 4 วันเท่านั้น จึงเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกับประเทศไทยในส่วนที่ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นหากต้องการต่อระยะเวลา ก็อาจขยายเวลาได้ โดยจะขยายเวลาโดยพลการไม่ได้เนื่องจากไม่มีกฎหมายให้อำนาจพนักงานตำรวจในการขยายเวลาการควบคุมตัว ดังนั้นจะต้องทำการชี้แจงไปยังพนักงานอัยการ และพนักงานอัยการจะระบุมูลเหตุของการขยายเวลาได้ แต่อย่างไรก็ไม่เกิน 48 ชั่วโมง แต่ทั้งนี้หากพนักงานอัยการต้องการขยายเวลาเพิ่มก็ให้ทำหนังสือไปยังศาลเพื่อออกหมายขังได้ตามที่ศาลเห็นสมควรต่อไป ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย จึงควรมีมาตรการในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐป.ป.ส. โดยให้ศาลเป็นผู้ตรวจสอบการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ต่อผู้ถูกควบคุมตัวในระหว่างการถูกควบคุมตัวได้

นอกจากนี้ในเรื่องของการเริ่มนับเวลา 48 ชั่วโมง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรค 3 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน...” (ณรงค์ ใจหาญ, 2563) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 84 บัญญัติว่า “เจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 โดยทันที...” แม้จะมีมาตรา 84 กำชับไว้อีกมาตราหนึ่งว่าเจ้าพนักงานผู้จับจะต้องนำตัวผู้ถูกจับไปยังสถานีตำรวจโดยทันที แต่คำว่า “โดยทันที” ที่ไม่มีการกำหนดระยะเวลาไว้แน่ชัด อาจจะถูกตีความว่า เวลาหลายชั่วโมงหรือการพาไปแหวะสถานที่ที่ไม่เปิดเผยก็ยังอาจหมายถึงโดยทันทีอยู่ เพราะนาฬิกายังไม่เริ่มนับระยะเวลา 48 ชั่วโมงจนกว่าผู้ถูกจับจะมาถึงสถานีตำรวจ จากหลักกฎหมายดังกล่าว เจ้าพนักงานผู้จับกุมจะต้องนำผู้ถูกจับไปสถานีตำรวจโดยทันที และเมื่อถึงสถานีตำรวจ นาฬิกาของพนักงานสอบสวนก็เริ่มจับเวลาและภายใน 48 ชั่วโมงนี้ พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ถูกจับไปพบศาลหากไม่ให้ประกันตัว ซึ่งมาตรา 87 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยนั้นจุดเริ่มจับเวลานั้นแตกต่างกับประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสให้เริ่มจับเวลา 48 ชั่วโมงเมื่อถูกจับกุม แต่มาตรา 87 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้เริ่มจับเวลา 48 ชั่วโมง เมื่อมาถึงสถานีตำรวจโดยไม่นับเวลาตั้งแต่ถูกจับกุมถึงเวลาที่มาถึงสถานีตำรวจรวมอยู่ใน 48 ชั่วโมงดังกล่าวด้วย ซึ่งภายหลังการจับกุมเจ้าหน้าที่จะพาผู้ถูกจับไปไหนต่อไหนก็ยังไม่เริ่มนับระยะเวลา 48 ชั่วโมง ในขณะที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee) ชี้ชัดว่าจะต้องให้เริ่มนับ



เวลา 48 ชั่วโมงตั้งแต่เมื่อถูกจับกุม ดังนั้นมาตรา 87 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยจึงไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) Article 9 Paragraph 3 ซึ่งบัญญัติว่า สิทธิของผู้ถูกจับกุมในคดีอาญา ผู้ถูกควบคุมตัวจะต้องมีสิทธิที่จะเจอศาลในทันที เพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับกุมว่ามีการจับกุมโดยชอบหรือไม่ ทั้งนี้ประเทศไทยก็ได้เป็นภาคีสันติสัญญาดังกล่าวด้วย

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางการเสนอแนะปัญหาการควบคุมผู้ต้องหาคดีอาญาเสพติดในการกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหา

“ความจำเป็นที่จะต้องกำหนดระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญาเสพติด” กับ “สิทธิของผู้ต้องหาที่จะต้องพบศาลภายใน 48 ชั่วโมง” ควรจะต้องแยกเรื่องนี้ออกจากกัน เนื่องจากคดีอาญาเสพติดเป็นคดีที่ร้ายแรง และเป็นคดีที่เจ้าหน้าที่อาจมีความจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาเป็นเวลา 3 วันตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 และอยู่ในความควบคุมตัวของพนักงานสอบสวนต่อได้อีก 48 ชั่วโมง (2 วัน) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้การจับและควบคุมตัวคดีอาญาเสพติดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดของไทยสามารถควบคุมตัวได้ยาวนานถึง 5 วัน (3วัน+48 ชั่วโมง) โดยไม่ต้องพบศาล แต่การขยายเวลาควบคุมตัวดังกล่าวก็ไม่ควรไปกระทบสิทธิพื้นฐานของผู้ถูกจับที่มีสิทธิพบศาลภายในเวลา 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาถูกจับกุม การที่กฎหมายของประเทศไทยให้อำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยเป็นของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ก่อนที่จะส่งตัวให้พนักงานสอบสวน ถือได้ว่าเป็นมาตรการให้การบังคับที่กระทบกระเทือนถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากกระบวนการสอบสวนนั้นเป็นเพียงการดำเนินการกับผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่เท่านั้น และยังไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด ตามหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, 2563) ซึ่งเป็นมาตรการสากลที่ทั่วโลกยอมรับ โดยประเทศไทยร่วมเป็นภาคีด้วยในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 11 บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย อีกทั้งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะต้องอยู่บนพื้นฐาน 2 ประการ คือ การสร้างสมดุลของประโยชน์สาธารณะ ซึ่งประกอบด้วยการค้นหาความจริงในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการดำเนินคดีที่รวดเร็ว และจะต้องมีการรักษาประโยชน์ของปัจเจกชนหรือประชาชนด้วย ซึ่งประกอบด้วยหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ และหลักในเรื่องของการที่จะให้สิทธิเขาในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ ทั้งนี้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะต้องรักษาสมดุลของประโยชน์สาธารณะ กับประโยชน์ของปัจเจกชนเอาไว้ ดังนั้นการที่คดีอาญาเสพติดอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานเป็นระยะเวลานานถึง 5 วัน คือ 3 วันตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญาเสพติด



(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 และอยู่ในความควบคุมตัวของพนักงานสอบสวนต่อได้อีก 48 ชั่วโมง (2 วัน) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นระยะเวลาที่นานเกินความจำเป็นขาดการตรวจสอบจากองค์กรภายนอก (Accountability) ซึ่งเมื่อเจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งแล้วกฎหมายให้อำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องหาโดยพลการโดยปราศจากการตรวจสอบ ทำให้เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) มีอำนาจมากเกินไปโดยปราศจากองค์กรหรือบุคคลอื่น ๆ คอยเข้ามาตรวจสอบถ่วงดุล ซึ่งในการควบคุมตัวผู้ต้องหาของป.ป.ส.เป็นระยะเวลา 3 วันตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 นั้นไม่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงเป็นสาเหตุให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจตามอำเภอใจเกินความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ไปในทางที่ล่วงละเมิดต่อกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการเปิดช่องให้มีการกระทำความผิดขึ้นในระหว่างการถูกควบคุมตัว โดยการทรมานทั้งร่างกายและจิตใจต่อผู้กระทำความผิด เพื่อบีบบังคับให้ผู้กระทำความผิดรับสารภาพ โดยมีได้มุ่งแสวงหาพยานหลักฐานหรือความจริงจากตัวผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด ทั้งยังเป็นมาตรการที่ให้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่มากกว่าการมุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ทำให้เกิดช่องทางการแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบตามที่เป็นการซ้ำซ้อน การค้นหาความจริงเป็นเรื่องสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องหาความจริงให้ได้ ทุกกระบวนการต้องร่วมมือกัน ถ้าความจริงผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดก็ต้องลงโทษอย่างเหมาะสม ถ้าพบว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้บริสุทธิ์ตั้งแต่ในชั้นสอบสวน ก็ต้องคืนความบริสุทธิ์ให้บุคคลดังกล่าวด้วยการยุติคดีอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องมีการดำเนินคดีที่รวดเร็วด้วย เพราะกระบวนการยุติธรรมที่ล่าช้าจะสร้างความเสียหายให้กับสังคม ผู้เสียหาย และผู้ถูกดำเนินคดี

## สรุป/ข้อเสนอแนะ

ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาในคดีอาญา : ศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ผู้วิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้ การควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ในอำนาจรัฐเกินความจำเป็น เป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นอย่างมากเนื่องจากบุคคลดังกล่าวยังมิได้ถูกศาลตัดสินอย่างเป็นทางการที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งไม่เพียงแต่กระทบต่อชื่อเสียง หน้าที่การงาน ครอบครัว และการดำรงชีวิตในสังคม แต่ยังกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพอีกด้วย เพราะฉะนั้นการที่เอาตัวบุคคลไว้ในความควบคุมของรัฐนั้นต้องพิจารณาถึงเหตุความจำเป็นอย่างถ่องแท้ ต้องอยู่ภายใต้ของการตรวจสอบอำนาจเพื่อบังคับให้กระทำเกินขอบเขต และจะต้องกระทำภายใต้ของหลักกฎหมาย ดังนั้นการให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือตำรวจจึงต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมต่อพฤติการณ์แห่งคดี และมีความสมดุลในระหว่างประโยชน์ของรัฐและประโยชน์



ของผู้ต้องหา มิฉะนั้นจะเป็นการกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชน ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2564 มาตรา 11/6 วรรค 1 โดยการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดมีอำนาจควบคุมตัวผู้ถูกจับได้ 48 ชั่วโมงนับแต่เวลาถูกจับกุม หากเจ้าหน้าที่ที่มีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวผู้ถูกจับคดียาเสพติดให้นานขึ้นก็ควรให้เจ้าหน้าที่นำตัวผู้ถูกจับไปขอศาลให้ขยายระยะเวลาควบคุมตัวต่อไปได้อีกไม่เกิน 3 วัน เพื่อให้ศาลตรวจสอบ ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองมิใช่จะต้องอยู่ในอำนาจของป.ป.ส. แต่เพียงผู้เดียว และผู้วิจัยเห็นควรให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 โดยให้เริ่มนับเวลา 48 ชั่วโมงนับตั้งแต่เวลาจับกุมเพื่อให้ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบศาลภายใน 48 ชั่วโมงตามความเป็นจริงนับแต่เวลาถูกจับตัว

## เอกสารอ้างอิง

- เชิดชู รักตะบุตร. (2561). การคุ้มครองและจำกัดสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลในประเทศไทย ในสถานการณ์ฉุกเฉินข้อ 4 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966. วารสารศาลรัฐธรรมนูญ, ปีที่ 20 (ฉบับที่ 59), 47-57.
- ณรงค์ ไฉหาญ. (2563). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2564). สิทธิของผู้ต้องขังในกระบวนการยุติธรรม. วารสารกฎหมายสิทธิมนุษยชน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ปีที่ 2 (ฉบับที่ 1), 11-23.
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2). (2564). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนที่ 73 ก หน้า 87 (8 พฤศจิกายน 2564).
- มานิตย์ จุมปา. (2564). หลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ Principles of Constitutional Law. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.
- เมธาพร กาญจนเตชะและคณะ. (2565). ปัญหาการควบคุมตัวผู้ถูกจับในคดียาเสพติด. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, ปีที่ 14 (ฉบับที่ 1), 86-98.
- ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการแต่งตั้ง การปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ. 2565. (2565). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนพิเศษ 94 ง หน้า 12 (25 เมษายน 2565).
- ศูนย์กฎหมายอาญาและอาญาวิทยาคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2565). สรุปสาระสำคัญจากเสวนาวิชาการ เรื่อง “กระบวนการยุติธรรมบิดเบี้ยวกับไศกนาฏกรรม การสอบสวน: ปัญหาและทางออก”. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2565 จาก <https://www.law.tu.ac.th/seminar-summary-judicial-procedure/>



- สันติ ผิวทองคำ. (2564). การพัฒนาระบบสอบสวนคดีอาญาในบทบาทพนักงานสอบสวน. ใน  
ปรัชญาดุุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรมคณะนิติศาสตร์.  
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2563). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง. (พิมพ์  
ครั้งที่21). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดียนตุลา สำนักพิมพ์วิญญูชนจำกัด.
- อรพิมล พงษ์สกลิต. (2559). ปัญหาการตรวจสอบถ่วงดุลมาตรการในการควบคุมตัวบุคคลในคดี  
ยาเสพติด. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์คณะ  
นิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.